

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

22. јун 2018.

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ НАТАШЕ ЈОВАНОВИЋ
РУКОПИСНИ ЛИСТ „НАШИ ДАНИ“ (1942–1945): СТУДИЈА И БИБЛИОГРАФИЈА

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
<p>1. Датум и орган који је именовано комисију Комисију је именовало Наставно-научно веће Филолошког факултета одлуком бр. 1585/1 од 30. маја 2018. године.</p> <p>2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:</p> <ol style="list-style-type: none">1. др Александра Вранеш, редовни професор, Библиотекарство и библиографија, 27.10.2004. године, Филолошки факултет Универзитета у Београду2. др Бојан Јовић, научни саветник, Општа књижевност са теоријом књижевности, 27.3.2013. године, Институт за књижевност и уметност у Београду3. др Бојан Ђорђевић, ванредни професор, Библиотекарство, 15.10.2015. године, Филолошки факултет Универзитета у Београду
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
<ol style="list-style-type: none">1. Име, име једног родитеља, презиме: Наташа, Слободан, Јовановић2. Датум рођења, општина, република: 24. 07. 1972, Београд, Србија3. Датум одбране, место и назив магистарске тезе: 5,10.2010. Филолошки факултет, Београд. Мастер рад: <i>Даница Вукове задужбине (1994–2008): студија</i>4. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука: Библиотекарство и библиографија
III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: РУКОПИСНИ ЛИСТ „НАШИ ДАНИ“ (1942–1945): СТУДИЈА И БИБЛИОГРАФИЈА
IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Навести кратак садржај са назнаком броја страна поглавља, слика, шема, графикана и сл.
Докторска дисертација Наташе Јовановић обима 520 страница састоји се из две повезане целине – студије и библиографије. Први део докторске дисертације (стр. 1-185), уз увод у којем су

објашњени елементи научно истраживачког рада, садржи историјско-библиографску студију засновану на истраживању, проучавању и анализи садржаја листа „Наши дани“. Осим формалних података о листу, студија обухвата друштвено-историјске околности у којима је лист настао, разлоге покретања и програм листа, његове уреднике и сараднике, рубрике и темате уз цензуру и графичку опремљеност листа.

У уводном одељку (стр. 1-5) дефинисане су основне теме, полазишта, план рада и методологија истраживања. На самом почетку дисертације (стр. 6-9) укратко су представљени затворски и заробљенички рукописни листови који постоје у фонду Народне библиотеке Србије (*Клин, Сатир, Пулс, Српски глас, Југославија, Добровољни заробљеник, Логорски јеж, Наши дани*). Захваљујући Ђорђу Радојичићу, тадашњем управнику Народне библиотеке у Београду, који је свесрдно покушавао да успостави и одржава везе за заробљеним српским војницима, логораша су некако успевали да примерке листа доставе Народној библиотеци у Београду. Следи поглавље насловљено по једном од највећих заробљеничких логора нацистичке Немачке – Сталаг XVII-B, у којем је поникао рукописни лист „Наши дани“. Покренули су га заробљени припадници Војске Краљевине Југославије, на челу са Матом Милошевићем као уредником листа. О овом рукописном листу до сада није озбиљније писано, помени и нешто значајнији прилози о „Нашим данима“ могу се наћи у радовима Љубинке Башовић, Марине Зековић, Александре Вранеш, Бранке Булатовић и Наташе Јовановић. Најстарији траг о „Нашим данима“ налазимо у *Новом времену* из маја 1943. године. Те су истоименом поглављу (стр. 16-23), које је подељено у мање логичке целине, пажња посвећује садржају, графичкој опремљености, времену настанка и личностима које су суделовале у креирању листа. У централном делу студије (стр. 34-138) кроз анализу рубрика и прилога из културе, уметности, музике, спорта, забаве... ауторка истиче документарну вредност листа, која се огледа у уникатном сведочанству времена, средине, људи и догађаја. Садржински, осим тема из свакодневног живота, корисних информација у вези логора, вести о културно-забавним и спортским активностима у логору, лист је доносио и прозне и поетске радове, историјско-филозофске текстове, патриотске и верске поуке, практичне и медицинске савете, написе о музици и уметности, огласе, некрологе, писма, разна обавештења и упутства заробљеницима, хумористичке и енигматске прилоге. Значајан део докторске дисертације (стр. 139-185) обухвата биографије уредника и сарадника који су својим прилозима допринели квалитету листа.

Други део докторске дисертације (стр. 189-479) обухвата аналитичку и анотирану библиографију прилога 34 броја листа „Наши дани“ од 1942. до 1945. године. Библиографију прате регистар наслова, именски регистар, регистар неусвојених имена и регистар литературе. Дисертација садржи 45 прилога (насловне стране заробљеничких листова: *Клин, Сатир, Пулс, Српски глас, Југославија, Добровољни заробљеник, Логорски јеж, Наши дани*, примерак листа „Наши дани“ из фонда Народне библиотеке Србије, поређење примерака листа из различитих фондова, допис којим Мате Милошевић завештава примерак „Наших дана“ ИМУС-у, фотографије из рукописне аутобиографије Ванђела Бадулија, акварел Петра Лубарде...). У *Закључку* кандидаткиња резимира своје резултате. Докторску дисертацију прати списак литературе, архивска грађа и непубликовани извори коришћени приликом израде тезе.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Предмет докторске дисертације је рукописни лист „Наши дани“. Његова садржина сагледана је кроз богату библиографију у којој је аналитички обрађено и систематизовано 812 прилога, од којих 792 чине библиографске јединице из рукописног листа „Наши дани“, а 20 јединица су разноврсни додаци некњижног типа грађе уз примерке „Наших дана“. Библиографија је урађена у складу са Међународним стандардом за библиографски опис саставних делова публикације *ISBD(CP), Комуникационим форматом за машински читљиво каталогизирање и размену библиографских информација – COMARC/B Правилником и приручником за израду абecedних*

каталога I–II, Еве Вероне и другом стручном и приручном литературом (УДК таблице, тезауруси, стручни речници, енциклопедије, лексикони, електронске базе података). Имајући у виду сложеност и специфичност обухваћене грађе, примењивана су и интерна правила за опис некњижне грађе и рукописа. Реч је о исцрпној, потпуној библиографији, јер је кандидаткиња обрадила све прилоге. Према облику је самостална, а према врсти извора примарна, јер је рађена *de visu* на основу примерака Народне библиотеке Србије (бр. 1–29, 31), Историјског музеја Србије (бр. 30, 32–33/34) и додатака уз примерке Историјског музеја Србије, примерка у власништву Александра Дунђеровића и додатака у рукописној аутобиографији Ванђела Бадулија и фотоалбуму Љиљане Јовић (рођ. Избрадић). Сви записи су по први пут креирани и доступни у локалном и узајамном електронском каталогу COBIB.SR о чему сведочи COBISS.SR-ID број који стоји уз сваку библиографску јединицу. Везивање чланака и додатака уз серијску публикацију остварено је преко ISSN броја који је као главни елемент за идентификацију чланка у серијској публикацији ретроактивно додељен за потребе библиографије. У јединственој индивидуалној и колективној одредници примењено је ћирилично писмо и фонетска транскрипција, а опис је наведен језиком и писмом публикације. Велику вредност библиографије представља разрешење ауторства које је урађено у складу са правилима за израду јединствене одреднице личног имена аутора. Грађа је класификована и распоређена према систему Универзалне децималне класификације (УДК), у оквиру УДК група јединице су разврстане азбучним редоследом. Имајући у виду многобројне критеријуме за разврставање библиографија, библиографија прилога рукописног листа „Наши дани“ за период од 1942. до 1945. године је: према хронолошком критеријуму – *ретроспективна*; по језичкој припадности – *национална*; по садржини грађе – *специјална*; по обухвату грађе – *исцрпна*; по облику – *самостална*; по врсти обухваћених публикација – библиографија саставних делова публикације (за додатке – библиографија сваког типа некњижне грађе посебно); по врсти извора – *примарна*; по распореду библиографских јединица – *стручна* и по карактеру описа – *анотирана*. Посебна вредност библиографије огледа се у томе што је по први пут урађена библиографија прилога рукописне серијске публикације, сликовне грађе (илустрације, карикатуре, стрип-шале) као њених саставних делова и додатака некњижног типа грађе (завештање, географске карте, програми, разгледнице и др).

Библиографија пружа увид у разнородну садржину часописа. Уз особину доследности у описивању садржаја, библиографија доноси аотације које су одмерене у погледу субјективног оцењивања формалног изгледа прилога, његовог садржаја, квалитета, доприноса... Углавном је реч о реферативним аотацијама чији значај је давно препознат и поступно равнијан још на страницама *Гласника Српске краљевске академије*, *Прилога за књижевност, језик, историју и фолклор* и *Јужнословенског филолога*. Уз складну форму библиографске јединице, аотације су стилски коректне, језгровито одражавају смисао и суштину текста на који се односе. Такође, заступљене су и дескриптивне аотације (нпр. *Иницијал на почетку текста и цртеж уз иницијал, Вињета уз наслов текста...*). Да је кандидаткиња добро упућена у предмет изучавања, потврђују и живи извори као извори сазнања, а који су библиографу најдрагоценији, али често и најнедоступнији, јер може бити приметан пут за успостављање комуникације са рођацима, пријатељима, познаницима истакнутих личности или сведоцима кључних друштвених збивања. Кандидаткиња је интервјуисала потомке и сроднике заробљеника који су учествовале у стварању листа „Наши дани“: Љиљану Јовић (рођ. Избрадић), Александра Дунђеровића млађег, Душана Дунђеровића, Соњу Весић (рођ. Дунђеровић), Јасмину Шефер, Негосима Живковића, Весну Васић, Јелисавету Продановић (рођ. Бураковића), као и до данас јединог живог логораша Сталага XVII-Б, 102-годишњег Стојана Стојановића. Библиографија је ради лакшег сналажења опремљена и исцрпним регистрима. Српска рукописна периодика, иако значајан сегмент историје српске штампе, нашла се на маргини досадашњих проучавања. Томе у прилог иде и чињеница да сам термин *рукописна периодика* ни до данас није нашао своје место у терминолошким речницима, нити је обухваћен неким од међународних стандарда за опис библиографске грађе.

Кандидаткиња је, у складу са термином, двојако сагледала грађу – као рукопис и као периодичну публикацију. Упркос недостатку стандарда, у библиографији „Наших дана“ по први пут је успостављена релација рукопис – периодична публикација на пољу обраде.

Кандидаткиња је испољила све карактеристике доброг библиографа – истраживачку акрибичност, тачност, поузданост, доследност, прегледност и максималну потпуност у описивању, усклађену са унапред задатим правилима, која је јединствено примењивала, што све заједно обезбеђује научност библиографије.

VI Списак научних и стручних радова који су објављени или прихваћени за објављивање на основу резултата истраживања у оквиру рада на докторској дисертацији уз напомену:

1. Јовановић, Наташа. „Опис рукописа“. У: *Књижевна историја*, ISSN 0350-6428 Год. 47, бр. 157 (2015), стр. 45-51. Доступно и на: http://knjizevnaistorija.rs/editions/157/2_jovanovic.pdf.
2. Јовановић, Наташа. „Збирка рукописне периодике у фонду Народне библиотеке Србије (1874-1995)“. У: *Колекције периодике у српским библиотекама / Дани матичних библиотека Србије 2015 Библионет*. Београд: Заједница матичних библиотека Србије; Ужице: Народна библиотека „Ужице“, 2015, ISBN 978-86-80645-20-9. Стр. 21-32.
3. Јовановић, Наташа, аутор изложбе и каталога. *Читај и дај даље!: руко(м)писана периодика: (1874-1995): каталог изложбе*. Београд: Народна библиотека Србије, (2015): 95 стр: илустр.
4. Јовановић, Наташа. „Рукописни листови из Првог светског рата у фонду Народне библиотеке Србије“. У: *Први светски рат у култури и библиографији*. Књ. 1, уредници Александра Вранеш, Љиљана Марковић. Београд: Филолошки факултет, 2014, ISBN 978-86-6153-241-2. Стр. 299-333.
5. Јовановић, Наташа. „Рукописни лист Наши дани у фонду Народне библиотеке Србије“. У: *Књижевна историја*, ISSN 0350-6428. Год. 45, бр. 151 (2013), стр. 927-945. Доступно и на: <http://knjizevnaistorija.rs/editions/151Jovanovic.pdf>.

Навести називе радова, где и када су објављени. У случају радова прихваћених за објављивање, таксативно навести називе радова, где и када ће бити објављени и приложити потврду о томе.

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Приликом израде докторске дисертације остварени су постављени циљеви истраживања: упознавање научне и стручне јавности са раритетним и уникатним примерком српске рукописне периодике насталом у специфичним историјским околностима, са освртом на књижевно-историјску, документарну и уметничку вредност листа; допринос развоју српске библиографије и проучавање овог надасве специфичног сегмента српске периодике, као и осветљавање различитих аспеката логорског рукописног листа „Наши дани“. Иако је изучавање и описивање периодике истраживачки приметно и захтевно, резултати су драгоцени, информативни и инспиративни. Библиографија прилога рукописног листа „Наши дани“ представља уједно и прву аналитичку библиографију неког рукописног листа.

И визуелно и садржински, рукописни лист „Наши дани“ представља огледало живота заробљених

Срба у Сталагу XVII-Б у Кремсу током Другог светског рата. Странице листа сведоче о њиховим стремљењима, надањима, сновима, патњама, и радостима; сведоче о многим или скоро свим сегментима четворогодишњег живота у жицама, на непријатељској територији. Рукописни лист „Наши дани“, и текстуално и илустративно, представља сведочанство о једном страдалном времену, о стварним људима и истинским догађајима. Стога, ова дисертација изучавањем „логорских новина – споменара“ представља драгоцен допринос историји српске рукописне периодике и историји штампе уопште, као и ретропективној библиографији. Својим исцрпним садржајем пуним документарних чињеница, упутиће не само библиографе већ и истраживаче и проучаваоце у културно-историјске прилике у којима су стварали и радили Мата Милошевић, Петар Лубарда и многи њихови сапатници.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

НАПОМЕНА: Навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

Комисија сматра да је кандидат Наташа Јовановић у својој дисертацији *Рукописни лист „Наши дани“ (1942–1945): студија и библиографија* успешно обрадила тему поштујући принципе научне објективности. Како до сада рукописни лист „Наши дани“ није био предмет аналитичког библиографског изучавања, овај рад представља оригинално и самостално научно дело. Кандидат је резултате свог истраживања протумачио на релевантан начин и приказао их прегледно и систематично.

X ПРЕДЛОГ:

На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:

Научно-наставном већу Филолошког факултета Универзитета у Београду да прихвати извештај о дисертацији *Рукописни лист „Наши дани“ (1942–1945): студија и библиографија* и упути га Већу за друштвено-хуманистичке науке Универзитета у Београду, како би кандидаткиња била позвана на усмену одбрану рада.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

др Александра Вранеш,
редовни професор

др Бојан Јовић,
научни саветник

др Бојан Ђорђевић,
ванредни професор